

Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest w sprawie wsparcia socjalnego dla małoletnich uciekających przed wojną i ich integracji w UE i regionie Partnerstwa Wschodniego, przyjęta dnia 20 marca 2024 r.

(C/2024/3823)

ZGROMADZENIE PARLAMENTARNE EURONEST,

- uwzględniając strategię UE na rzecz prawa dziecka z dnia 24 marca 2021 r.,
- uwzględniając europejską gwarancję dla dzieci ustanowioną zaleceniem Rady (UE) 2021/1004 z dnia 14 czerwca 2021 r. ⁽¹⁾,
- uwzględniając konkluzje Rady z 9 czerwca 2022 r. w sprawie strategii UE na rzecz praw dziecka,
- uwzględniając Konwencję ONZ dotyczącą statusu uchodźców z 1951 r. i protokół do tej konwencji z 1967 r., Konwencję dotyczącą statusu bezpaństwowców z 1954 r. oraz Konwencję o ograniczaniu bezpaństwowości z 1961 r.,
- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach dziecka z 1989 r. oraz protokoły fakultatywne do tej konwencji w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne oraz w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii z 2000 r., a także Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie procedury składania zawiadomień z 2011 r.,
- uwzględniając posiedzenia Rady Bezpieczeństwa ONZ w dniach 7 września 2022 r. i 10 stycznia 2024 r., podczas których szczególną uwagę zwrócono na kwestię dzieci ukraińskich,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z 1 marca 2022 r. w sprawie rosyjskiej agresji na Ukrainę ⁽²⁾,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z 7 kwietnia 2022 r. w sprawie ochrony w UE dzieci i młodzieży uciekających przed wojną w Ukrainie ⁽³⁾,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z 15 września 2022 r. w sprawie łamania praw człowieka w związku z przymusową wywózką cywilów ukraińskich i przymusową adopcją dzieci ukraińskich w Rosji ⁽⁴⁾,
- uwzględniając strategię Rady Europy na rzecz praw dziecka na lata 2022–2027 z dnia 23 lutego 2022 r.,
- uwzględniając Plan działania Rady Europy na lata 2021–2025 dotyczący ochrony osób wymagających szczególnego traktowania w kontekście migracji i azylu w Europie z dnia 5 maja 2021 r.,
- uwzględniając śródroczne sprawozdanie Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców (UNHCR) dotyczące tendencji ⁽⁵⁾,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji pt. „Integration of people fleeing Ukraine in the EU – note to European Commission” [Integracja osób uciekających z Ukrainy w UE – uwagi dla Komisji Europejskiej] z maja 2023 r. ⁽⁶⁾,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z 5 października 2023 r. w sprawie sytuacji w Górskim Karabachu po ataku Azerbejdżanu i utrzymującego się zagrożenia dla Armenii ⁽⁷⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. L 223 z 22.6.2021, s. 14.

⁽²⁾ Dz.U. C 125 z 18.3.2022, s. 2.

⁽³⁾ Dz.U. C 434 z 15.11.2022, s. 50.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 67.

⁽⁵⁾ UNHCR, „Refugee Data Finder”, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/insights/annexes/trends-annexes.html?situation=1>.

⁽⁶⁾ Komisja Europejska, „EU Commissioners discuss the progress of the integration of people fleeing Russia's invasion of Ukraine” [Komisarze UE omawiają postępy w integracji osób uciekających przed rosyjską inwazją na Ukrainę], <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10589>.

⁽⁷⁾ Dz.U. C. C/2024/1188, 23.2.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1188/oj?locale=pl>.

- A. mając na uwadze, że dzieciństwo to najwrażliwszy okres w życiu człowieka, tak w czasie pokoju, jak i tym bardziej w czasie wojny; mając na uwadze, że w czasie wojny dzieci są często narażone na nieodwracalne ryzyko natury fizycznej i psychicznej, w związku z czym zasługują na szczególną uwagę, opiekę i ochronę przez cały czas, a w szczególności w tym okresie;
- B. mając na uwadze, że przedłużające się przerwy w kształceniu mogą mieć dalsze szkodliwe skutki dla dobrostanu dzieci przesiedlonych, ich umiejętności społecznych i zdrowia psychicznego, co zwiększa potrzebę wzmocnienia wysiłków na rzecz integracji w ramach systemów kształcenia państw przyjmujących;
- C. mając na uwadze, że co najmniej jedna trzecia, a w niektórych przypadkach nawet połowa osób przesiedlonych w wyniku konfliktów zbrojnych to osoby małoletnie;
- D. mając na uwadze, że według danych UNHCR w połowie 2023 r. w Armenii przebywało 35 916 osób objętych ochroną lub pomocą UNHCR; mając na uwadze, że we wrześniu 2023 r. Armenia przyjęła także dodatkowe 101 000 osób przymusowo wysiedlonych z Górskiego Karabachu, gdy praktycznie cała ludność regionu opuściła swoje domy w następstwie kolejnego ataku Azerbejdżanu na Górski Karabach po dziewięciomiesięcznej blokadzie korytarza lądowego;
- E. mając na uwadze, że według danych UNHCR w połowie 2023 r. w Azerbejdżanie przebywało 668 817 osób objętych ochroną lub pomocą UNHCR;
- F. mając na uwadze, że według danych UNHCR w połowie 2023 r. w Gruzji przebywały 321 984 osoby objęte ochroną lub pomocą UNHCR;
- G. mając na uwadze, że według danych UNHCR w połowie 2023 r. w Mołdawii przebywało 112 047 osób objętych ochroną lub pomocą UNHCR;
- H. mając na uwadze, że według danych UNHCR w połowie 2023 r. w Ukrainie przebywało 6 748 413 osób objętych ochroną lub pomocą UNHCR;
- I. mając na uwadze, że najwyższą cenę za działania wojenne płać ukraińskie dzieci: zginęło 528 ukraińskich dzieci, 1 226 zostało rannych, 1,8 mln musiało wyjechać do krajów sąsiadujących jako uchodźcy, a kolejne 2,5 mln zostało przesiedleńcami wewnętrznymi w samej Ukrainie;
- J. mając na uwadze, że według danych UNHCR od 30 do 50 % z około 5,9 mln uchodźców ukraińskich w Europie to dzieci, a tylko około połowa z nich została zapisana do szkół w państwach przyjmujących na rok szkolny 2022–2023 (*);
- K. mając na uwadze, że zdecydowana większość uchodźców z Ukrainy pozostała w Europie, w tym w UE i krajach należących do Partnerstwa Wschodniego; mając na uwadze, że niektóre państwa członkowskie UE przyjmują znaczną liczbę uchodźców z Ukrainy zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i proporcjonalnie do populacji państwa przyjmującego;
- L. mając na uwadze, że bezpośredni sąsiedzi i państwa położone bliżej Ukrainy przyjęły bardzo dużą liczbę ukraińskich dzieci i zmobilizowały znaczne zasoby w obszarze mieszkalnictwa, wsparcia socjalnego i kształcenia, w tym na szczeblu lokalnym i poprzez społeczeństwo obywatelskie;
- M. mając na uwadze, że od początku pełnoskalowej wojny napastniczej około 20 000 ukraińskich dzieci przymusowo deportowano do Rosji i Białorusi lub zatrzymano na okupowanych terytoriach; mając na uwadze, że Międzynarodowy Trybunał Karny wydał nakazy aresztowania Władimira Putina i Marii Lwowej-Bielowej jako odpowiedzialnych za zbrodnię wojenną polegającą na bezprawnej deportacji i za bezprawne wywiezienie dzieci z okupowanych obszarów Ukrainy do Rosji; mając na uwadze, że spośród deportowanych dzieci mniej niż 400 powróciło do kraju i do swoich rodzin;
- N. mając na uwadze, że przymusowe wywiezienie dzieci ukraińskich do Rosji i ich adopcja w tym państwie jest niedopuszczalną niesprawiedliwością, która może stać się nieodwracalna, jeśli ten problem nie zostanie jak najszybciej podjęty; mając na uwadze, że informacje na temat dzieci przymusowo wywiezionych utrudniają ograniczony dostęp dla międzynarodowych organizacji humanitarnych oraz brak współpracy ze strony Rosji;
- O. mając na uwadze, że w sprawozdaniu Lodewijka Asschera, specjalnego doradcy ds. Ukrainy, na temat integracji osób uciekających z Ukrainy w UE zawarto pewne wytyczne, które są również istotne dla integracji dzieci, i zalecono ich lepszą integrację, między innymi poprzez zwiększenie liczby zapisów tych dzieci do lokalnych szkół szkoły w celu przezwyciężenia „dylematu oczekiwania”;
- P. mając na uwadze, że w czasach konfliktu ochrona tożsamości prawnej dzieci jest zagrożona ze względu na ich nieodłączną bezbronność, szczególnie w przypadku małoletnich bez opieki;

(*) UNHCR, „Education on hold” [Wstrzymane kształcenie], wrzesień 2023 r., <https://data.unhcr.org/en/documents/download/103089>.

- Q. mając na uwadze, że w regionie Partnerstwa Wschodniego praktyka umieszczania dzieci potrzebujących rodzin w placówkach opiekuńczych jest dziedzictwem przeszłości, którym należy się zająć, wspierając w jak największym stopniu przejście na opiekę w rodzinie;
- R. mając na uwadze, że Konwencja ONZ dotycząca statusu uchodźców zobowiązuje państwa do przyznania uchodźcom takiego samego traktowania „w zakresie nauczania podstawowego, jakie przyznają swoim obywatelom” oraz do przyznania uchodźcom możliwie najbardziej korzystnego traktowania, a w każdym razie nie mniej korzystnego „niż to, które przyznają w tych samych okolicznościach cudzoziemcom, w zakresie szkolnictwa innego niż szkolnictwo podstawowe”;
- S. mając na uwadze, że Konwencja ONZ o prawach dziecka zobowiązuje państwa do przyznania praw przewidzianych w Konwencji wszystkim osobom poniżej 18 roku życia i podlegającym ich jurysdykcji, bez dyskryminacji, a jej trzy protokoły fakultatywne zapewniają dodatkową ochronę wszystkim dzieciom, w tym małoletnim uciekającym przed konfliktami zbrojnymi;
- T. mając na uwadze, że w Konwencji ONZ o prawach dziecka kładzie się nacisk na pojęcia „najlepszego interesu” dziecka i „uczestnictwa” dzieci w procesach decyzyjnych, które ich dotyczą, stosownie do wieku oraz dojrzałości dziecka;
- U. mając na uwadze, że w Konwencji ONZ uznano, że chociaż dzieci mają nieodłączne prawa jako jednostki, korzystanie z wielu z tych praw jest możliwe za pośrednictwem osoby mającej relację z dzieckiem, dlatego kładzie się w niej również nacisk na rodzinę i społeczność;
- V. mając na uwadze, że strategie polityczne powinny mieć na celu wyeliminowanie podwójnych standardów, które pogłębiają przepaść między osobami przesiedlonymi, w tym dziećmi z różnych środowisk, poprzez zapobieganie napięciom społecznym w społecznościach przyjmujących oraz działania na rzecz ich łagodzenia i rozwiązywania;
- W. mając na uwadze, że UE i kraje należące do Partnerstwa Wschodniego powinny podsumować wyciągnięte wnioski i dzielić się najlepszymi praktykami, przygotowując się jednocześnie do rozwiązania problemu „zmęczenia solidarnością” i „dylematu oczekiwania” osób przesiedlonych, które rozważają długoterminową integrację ze społecznościami przyjmującymi lub powrót, gdy nadarzy się pierwsza odpowiednia okazja;
- X. mając na uwadze, że dziewięćmiesięczna blokada Górskiego Karabachu i późniejsze przymusowe przesiedlenia ludności szczególnie dotknęły grupy wymagające szczególnego traktowania, w tym dzieci;
1. podkreśla podstawowe zasady określone w Konwencji o prawach dziecka, które powinny zawsze przyświecać każdej polityce dotyczącej dzieci, zwłaszcza dobro dziecka, niedyskryminację i uczestnictwo;
 2. trwa w przekonaniu, że najlepiej jest, gdy dziecko żyje w rodzinie, chyba że uniemożliwiają to okoliczności, np. przymus w rodzinie; zaleca zatem, aby wszystkie podmioty, w miarę możliwości, opowiadały się za rozwiązaniami opartymi na rodzinie leżącymi w najlepszym interesie dziecka, w tym podczas poszukiwania rodziny małoletniego bez opieki;
 3. wzywa do zwiększenia pomocy humanitarnej i finansowej dla Ukrainy, aby zaspokoić potrzeby znajdujących się w UE dzieci czasowo przesiedlonych w wyniku pełnoskalowej inwazji wojskowej Rosji na Ukrainę; wzywa do ułatwienia szybkiej wymiany informacji na temat sytuacji dzieci czasowo przesiedlonych poza Ukrainę;
 4. wyraża potrzebę zapewnienia wysokiej jakości opieki dzieciom ewakuowanym z placówek opiekuńczych w Ukrainie, w szczególności dzieciom z niepełnosprawnościami lub o specjalnych potrzebach, zgodnie z ich zainteresowaniami, przy jednoczesnym utrzymywaniu bliskich kontaktów z ich przedstawicielami prawnymi lub osobami towarzyszącymi z Ukrainy;
 5. wzywa do wyjaśnienia ewakuowanym dzieciom i rodzinom z dziećmi specyfiki przepisów krajowych kraju przyjmującego dotyczących opieki nad dzieckiem i ich kształcenia w zrozumiałym dla nich języku oraz z uwzględnieniem poziomu rozwoju dziecka;
 6. podkreśla, że w okresie stanu wojennego w Ukrainie władze danego państwa nie mogą podejmować decyzji w sprawie nielegalnej adopcji dzieci będących obywatelami Ukrainy;
 7. wzywa wszystkie podmioty do zachowania szczególnej ostrożności we wdrażaniu zasady niedyskryminacji w celu zapewnienia, aby w korzystaniu z praw dziecka nie występowały różnice z jakiegokolwiek przyczyny, zwłaszcza ze względu na status prawny dziecka, niezależnie od tego czy jest ono obywatelem, cudzoziemcem, uchodźcą, dzieckiem bez opieki, bezpaństwowcem itp.; zaleca, aby wszystkie podmioty opracowały i wdrożyły politykę kładącą silny nacisk na unikanie podwójnych standardów, bez różnicowania w zapewnianiu praw, świadczeń i możliwości różnym grupom dzieci przesiedlonych lub ogólnie osób przesiedlonych;

8. wzywa wszystkie podmioty do kontynuowania wysiłków, aby dzieci mogły uczestniczyć w procesach decyzyjnych dotyczących ich życia, stosownie do ich wieku oraz dojrzałości; podkreśla, że wymaga to odpowiednich zasobów i zdolności, w tym specjalistów, np. do przeprowadzania wywiadów z małoletnimi i sprawowania nad nimi opieki stosownie do ich wieku oraz dojrzałości przed przyznaniem im odpowiedniego statusu;
9. zauważa, że problemem przesiedleń małoletnich, podobnie jak wszystkich innych rodzajów przesiedleń, należy zająć się w najbliższym regionie państwa pochodzenia; podkreśla jednak, że nie należy oczekiwać, iż państwa sąsiadujące same poniosą ten ciężar;
10. potępia wszelką instrumentalizację lub wykorzystywanie małoletnich przesiedlonych i ogólnie przesiedleń; podkreśla, że dobro osób przesiedlonych, w tym dzieci, powinno znajdować się u podstaw polityki w celu zapewnienia im możliwości prowadzenia godnego i bezpiecznego życia oraz podejmowania działań na rzecz powrotu do domu, jeśli i kiedy nadarzy się taka okazja;
11. zaleca, aby państwa posiadały odpowiednie i szybkie procedury oraz zdolności administracyjne umożliwiające nadawanie statusu prawnego oraz przywracanie lub wydawanie dokumentacji wszystkim osobom przesiedlonym podlegającym ich jurysdykcji, w tym w szczególności przesiedlonym dzieciom, ponieważ ma to kluczowe znaczenie dla zapewnienia wszystkich praw, świadczeń i możliwości, które zależą od takiego statusu;
12. podkreśla znaczenie tymczasowej profesjonalnej opieki nad dziećmi bez opieki w przypadku wszystkich zaangażowanych podmiotów, w tym za pośrednictwem przeszkolonych pracowników pieczy zastępczej, pracowników socjalnych, tłumaczy ustnych i specjalistów zajmujących się zdrowiem psychicznym;
13. zaleca, aby wszystkie podmioty czyniły dodatkowe wysiłki w odniesieniu do dzieci przesiedlonych, aby ochronić je przed przemocą na tle płciowym, handlem ludźmi i wyzyskiem, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci bez opieki i dzieci pochodzących z placówek opiekuńczych; podkreśla potrzebę dalszych ukierunkowanych strategii politycznych mających na celu zapobieganie rozdzielaniu rodzin, w tym rozdzielaniu rodzeństwa, oraz zapewnienie ponownego łączenia rodzin i tworzenia więzi;
14. podkreśla znaczenie zapewnienia odpowiedniego wsparcia psychospołecznego w przypadku stresu, rozdzielania, straty i traumy spowodowanych wojną i przesiedleniem, a także wyzwiań związanych z migracją, w tym potencjalną dyskryminacją w państwie przyjmującym i zmianą życia rodzinnego; podkreśla ponadto znaczenie zwiększenia dostępności i przystępności cenowej wsparcia i poradnictwa w przypadku traumy;
15. podkreśla, że wśród praw, świadczeń i możliwości dla dzieci przesiedlonych najważniejszy jest dostęp do opieki zdrowotnej i kształcenia; odnotowuje zakłócenia w kształceniu dzieci przesiedlonych i zwraca uwagę na dodatkowe wyzwanie, jakim jest nauka języka, co wymaga zasobów i organizacji dodatkowych kursów, takich jak kursy językowe i zdalny dostęp do kształcenia w domu, a także doskonalenia zawodowego nauczycieli i personelu szkół w celu wspierania integracji dzieci przesiedlonych w ramach systemów kształcenia państw przyjmujących; zaleca, aby wszystkie podmioty położyły szczególny nacisk na przesiedlone dzieci z niepełnosprawnościami i zapewniły specjalistyczne wsparcie edukacyjne osobom o dodatkowych potrzebach;
16. wzywa państwa do wspierania wszelkich inicjatyw zapewniających przesiedlonym dzieciom i osobom młodym możliwości interakcji społecznych, wymiany kulturalnej i ekspresji twórczej w celu poprawy ich integracji z państwami przyjmującymi;
17. zaleca, aby wszystkie podmioty pracowały na rzecz trwałych rozwiązań mieszkaniowych i formalnych możliwości generowania dochodu dla wszystkich osób przesiedlonych, ze szczególnym naciskiem na formalne możliwości zatrudnienia dla rodziców i opiekunów prawnych;
18. wzywa państwa, aby prowadziły działania z założeniem, że konieczność opieki nad dziećmi przesiedlonymi będzie się utrzymywać przez czas nieokreślony, zamiast tworzyć infrastrukturę zorientowaną na opiekę nad dziećmi wyłącznie w oparciu o założenie, że jest to tymczasowe zakłócenie zwykłego zapotrzebowania;
19. podkreśla kluczowe znaczenie odpowiedniego wsparcia i finansowania środowisk przyjmujących, w tym rodzin, szkół i społeczności; podkreśla, że należy przydzielić odpowiednie środki finansowe na szczeblu gmin, ponieważ na tym szczeblu należy wdrożyć większość natychmiastowych środków wsparcia; podkreśla, że jest to niezbędny warunek wstępny pozwalający zapobiegać napięciom społecznym oraz rzeczywistym lub teoretycznym pretensjom, którymi mogą manipulować niektóre podmioty – od lokalnych po geopolityczne – w celu zwiększania napięć społecznych i szerzenia dezinformacji, a także rozwiązywać problem tych napięć i pretensji;

20. wyraża uznanie dla rządu Gruzji w związku z decyzją o zapewnieniu uproszczonego dostępu do zapisów do szkół ukraińskim uczniom, którzy w wyniku działań wojennych w Ukrainie nie mogą kontynuować tam nauki i wyrażają chęć kontynuowania nauki w Gruzji; odnotowuje, że w szkołach w Tbilisi zostaną otwarte sekcje ukraińskojęzyczne w celu zapewnienia Ukraińcom możliwość nauki w ich języku ojczystym; pochwała wprowadzenie szeregu świadczeń dla przesiedlonych ukraińskich dzieci zamieszkających w Tbilisi; zwraca uwagę na m.in. uproszczone procesy rejestracji w przedszkolach i na uniwersytetach;
21. zaleca, aby wszystkie podmioty opracowały i wdrożyły politykę uwzględniającą dylemat „integracja czy oczekiwanie na powrót do państwa pochodzenia”; zauważa, że przesiedlone dzieci i rodziny mogą napotkać dodatkowe bariery psychologiczne utrudniające pełną integrację ze środowiskiem przyjmującym, ponieważ mogą myśleć lub czuć, że jakakolwiek integracja jest sprzeczna z ich nadziejami na powrót do domu; zwraca uwagę na potrzebę dodatkowego wsparcia, w tym wsparcia społecznego i psychologicznego, w celu pomocy dzieciom przesiedlonym w zdobyciu wszystkich niezbędnych umiejętności, w tym umiejętności językowych i innych umiejętności jak najszybciej umożliwiających prowadzenie normalnego życia w społeczności;
22. przypomina, że ciągła przymusowa relokacja i deportacja ukraińskich dzieci, w tym dzieci z placówek opiekuńczych, do Rosji i na Białoruś oraz ich przymusowa adopcja przez rosyjskie rodziny stanowią naruszenie prawa ukraińskiego i międzynarodowego; podkreśla, że przymusowe przekazywanie dzieci z jednej grupy do innej grupy stanowi zbrodnię ludobójstwa zgodnie z art. II Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa; domaga się, aby władze rosyjskie i białoruskie zapewniły natychmiastowy powrót wszystkich ukraińskich dzieci w celu ponownego połączenia ich z rodzinami; pochwała wysiłki lokalnych organizacji ukraińskich, które w poszczególnych przypadkach wspierają rodziców i rodziny w poszukiwaniach dzieci i w walce o ich bezpieczny powrót;
23. wzywa Rosję do pełnego wywiązania się z zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego i międzynarodowego prawa humanitarnego oraz do natychmiastowego zaprzestania przymusowego przemieszczania małoletnich z Ukrainy do Rosji i ich adopcji; domaga się, aby Rosja informowała o miejscu pobytu wszystkich przymusowo przemieszczonych małoletnich, zapewniała międzynarodowym organizacjom humanitarnym dostęp do miejsc, w których przetrzymywani są przymusowo przemieszczeni małoletni, a także umożliwiała ich bezpieczne przemieszczenie do Ukrainy lub do państwa trzeciego;
24. z zadowoleniem przyjmuje wspólne oświadczenie Armenii i Azerbejdżanu, w którym ogłoszono wzajemne uwolnienie zatrzymanych i potwierdzono zamiar normalizacji stosunków oraz zawarcie traktatu pokojowego w oparciu o wzajemne poszanowanie zasad suwerenności i integralności terytorialnej;
25. wzywa UE i państwa członkowskie do zwiększenia wszelkiej niezbędnej pomocy humanitarnej i finansowej dla Armenii za pośrednictwem bezpośredniego wsparcia budżetowego i organizacji międzynarodowych, aby zaspokoić potrzeby małoletnich wśród przymusowo przesiedlonej ludności Górskiego Karabachu;
26. zobowiązuje swoich współprzewodniczących do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącej Parlamentu Europejskiego, Radzie Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, komisarzowi do spraw sąsiedztwa i rozszerzenia, Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych oraz rządów i parlamentom państw członkowskich UE i krajów należących do Partnerstwa Wschodniego.